

PI 2032

GLASILLO

LETO II

ŠT. 2.

SLOVENSKA

SLOVENSKE

PROTIFAŠISTIČNE

ŽENSKÉ ZVEZE

OB 26 LETNICI RDEČE ARMADE

Dne 23. februarja praznuje Rdeča Armada 26. letnico svojega obstoja. Na ta veliki dan slavimo rojstvo sovjetske Rdeče Armade, ki so si jo v letu 1918 ustvarili Sovjeti pod vodstvom Komunistične Partije boljševikov.

Rdeča Armada, dete sovjetskega naroda je zrasla iz ljudstva in se tudi bori za ljudstvo in njegove interese. Delavska kmečka armada pa se ne bori samo za pravice sovjetskih narodov, ampak tudi za pravice vseh zatiranih svobodoljubnih narodov sveta. Ona je tista, ki nam je največja opora in svetel vzgled v naši narodno osvobodilni borbi. Po hrabrem vzgledu in primeru herojstva bratske slovanske Rusije stopamo tudi mi v zadnjo fazo naše borbe.

Ob proslavi tega velikega dne vse primorske žene obljublamo in zagotavljamo, da bomo vzgajale svoje sinove po svetlem vzgledu naših hrabrih rdeče-armejscev.

Naj živi veliki voditelj vseh slovanskih narodov in maršal Rdeče Armade tovariš STALIN!

Naj živi nepremagljiva R D E Č A A R = M A D A, ki prinaša svobodo vsem zatiranim in izkoriščanim!

Utisi s prve pokrajinske konference I.P.R.Z. za Primorsko

Drugega februarja so prvič v zgodovini zborovale zastopnice antifašistk cele Primorske. Prišle so žene od povsod: Slovenske Benečije, Vipavske, Goriške, Trsta, Tolmina, Istre, Brkinov in Krasa. Vse srečne in zadovoljne so bile, saj so prvič v svojem življenju imele priliko povedati in izkazati vso svojo ljubezen ter zaupanje do svojega vodstva.

Vsem, ki so se udeležili, je zapustila močnejše utise. Skozi usta stotine delegatk je govorila Primorska, 25 let teptana in poniževana od barbarskega fašizma. Primorska, ki je bila 25 let boj za gol narodni obstoj, za ohranitev materinega jezika. Primorska, ki se je z vsem srcem oklenila naše narodno-osvobodilne borbe, v kateri vidi edino jamstvo za svojo svobodo in svobodo vsega naroda.

In naše žene so največ trpele pod barbarškim zatiranjem tujca. Najbolj so občutile narodno in socialno zatiranje. Z bolestjo so gledale, kako so jim fašisti z naročja trgali o troke in jih oblačili v svoje fašistične uniforme, kako je propadal dom in kako so fašisti stezali roke po slovenski zemlji. In niti za trenotek se niso prenehale boriti, niti za trenotek niso omakovale.

Vsa ta borbenost, hrepenenje po svobodnem

Življenju je prišlo do izraza na tej konferen-
ci, ki je izzvenela kot mogočen poziv vsem po-
štenim slovenskim materam iz ženam, ki mogoče
še stojijo ob strani, da podpro našo pravično
in junško narodno-osvobodilno borbo, ter kot
obsodba in prokletstvo vsem tistim, ki slabe
ali se bore na strani sovražnika. Iz izpovedi
primorskih mater je prihajala na dan vsa
ljubezen, ki jo goje do naše narodne vojske in
do njenega velikega voditelja, maršala tovarin-
ša T i t a. Izrazile so vso hvaločnost naši
narodni vojski, ki je s svojimi žrtvami dosegla
da je danes Primorska s Slovensko Benečijo in
Istro del nove Jugoslavije. Vzkliki "Živela na-
ša vojska", "Živel tovariš Tito!", ki se niso ho-
teli polčiti, so bili jasen dokaz, kako primor-
ske ljudstvo ljubi svojo vojsko in svojega ve-
likega voditelja, ki je posebljen izraz naše
velike narodno-osvobodilne borbe.

Ob enem so izrekle vse svojo veliko hvalež-
nost bratski Sovjetski Zvezi, ki daje mogočno
podporo naši borbi. S tem, da njena s slavo o-
venčana Rdeča Armada zadaja hitlerjevskim tola-
pan smrtne udarce in jih goni proti zapadu, pri-
bližuje dan končne osvoboditve za vse za-
sužnjene narode. Navdušenega vsklikanja "Živela
Rdeča Armada", "Živel tovariš S t a l i n !"
ni hotelo biti ne konca ne kraja.

Primorske matere so s ponosom pripovedova-
le o svojih padlih sinovih in možeh. Mlade že-
ne so s samozavestjo goverile o svojih dragih
ki so padli za domovino kot junaki. Ponosno in
veličastno je spregovorila mati "Junakinja" o
svojih dveh padlih sinovih? Iz njenih besed je

izzvenela zavest, da so žrtve naših najdražjih prinesle in prinašajo velike sadove za naš narod.

Veliko zaupanje so izrazile vodstvu narodov Jugoslavije, AVNOJ-u in našemu narodnemu vodstvu Izvršnemu odboru OF, v katerih vidijo jamstvo za srečnejšo bodočnost slovenskega naroda in vseh narodov Jugoslavije v federativni svobodni Jugoslaviji, zgrajeni na bratstvu in enakopravnosti vseh njenih narodov.

Izrazile so svojo hvalečnost centralnemu komitetu Komunistične Partije Slovenije, brez katerega ne bi bilo veličastne borbe slovenskega naroda za svobodo in srečnejše življenje. KPS je bila edina zmožna v najtežjih trenutkih slovenskega naroda povezati vsa slovenski narod v Osvobodilno fronto in ga povesti v borbo proti okupatorju. Komunisti so bili in so najboljši in najpožrtvevalnejši borci v vrstah naše narodno-osvobodilne borbe. Enoglasno so izrekli svoje zaupanje in priznanje KP kot voditeljici narodno-osvobodilne borbe.

Pripovedovalci so, o svojem upanju, da bo prinesla Primorski rešitev bivša Jugoslavija. Toda v aprilu 1941 se je do kraja pokazala vsa gniloba nekdanje jugoslovanske vlade, ki je narod v najtežjih trenutkih zapustila in odšla na varno. Iz grl vseh navzočih žena je zadonela enoglasno obsodba jugoslovanske begunske vlad s kraljem Petrom II. na čelu. Oni so tisti ki so nas izkoriščali, prodali in zanetili bratomorno klanje, je odmevalo po dvorani. Postavile so zahteve, da zavzemniki priznajo naše novo vlado s tovr, Titom na čelu, ter obsodijo iz-

dajalsko begunsko vlado in kralja Petra.

Z ogorčenjem so obsodile Mihajloviša in njegove četnike in z zaničevanjem in grusom so govorile o Rupniku in njegovih švabobrancih, ki pomagajo Hitlerju uničevati naš narod. Vse delegatke so bile globoko pretresene, ko je neka tovarišica pripovedovala o grozotah, ki jih počenjajo Nemci skupno z izdajalskimi švabobrancmi v Ljubljani. Noč za nočjo vozijo ljudi v zapore. Žene pošiljajo v Berlin, moške pa v Dachau, ki ga imenujejo večni ogenj slovanstva. V tem taborišču noč in dan gori krematorij in sprejema vase žrtve.

Delegatke so se zaklele, da ne bodo dopustile, da bi domobranci razbili narodno enotnost na Primorskem. V današnji borbi, ko divja po vsem svetu boj proti suženjstvu in tiranstvu, je mesto vsakega poštenega Slovenca v Narodno-osvobodilni vojski. Z ogorčenjem so obsodile ne samo švabobrancelje, ampak tudi "sredince", ki stoje ob strani v tej borbi.

Izjavile so, da se ne smemo zanašati, da nas bodo drugi osvobodili. Dobro se moramo zavedati, da je edino oborožena borba pod vodstvom maršala Tita edina pravilna pot slovenskega in vseh narodov Jugoslavije.

Pozvale so vse matere in žene naj z vsemi silami podpro mobilizacijo v narodno vojsko in naj pošljejo svoje sinove in moške v partizane. Izrazile so svojo pripravljenost prevzeti na svoja ramena vso težo dela v zaledju, samo da bo lahko šlo čim več moških v partizane. V dvorani so zadoneli enoglasni klici: Vsi v partizane, vse za partizane!

Za vse prisotne bo ostala ta prva konferenca primorskih žena in deklet nepozabna. Čutili smo, da se uveljavljajo žene z vso silo v političnem življenju svojega naroda. Prvič v zgodovini so primorske žene govorile o političnih smernicah in razpravljale o svoji usodi in o usodi vsega naroda, ter so pri tem pokazale vso svojo zrelost. Pokazale so, da se zavedajo svoje enakopravnosti, ki jo jim je prinesla narodno-osvobodilna borba slovenskega naroda. Dokazale so, da so vredne tega zaupanja in da so tudi sposobne doprinesti velik del k današnji borbi slovenskega naroda in k bodoči izgradnji svobodne slovenske domovine.

Katja.

POTEK KONFERENCE

Od vseh strani primorske zemlje so se zgrnile zastopnice naših borbenih žena in deklet na prvo Pokrajinsko konferenco. Članice SPŽŽ, ki so prihitele iz bližnjih vasi, so skupaj z delegatkami napolnile do zadnjega kotička prostorne dvorane, ki je bila za to priliko okrašena z zelenjem, med katerim so se prepletali trakovi slovenske trobojnice. Na pročelju so visele slovenska, jugoslovanska in ruska zastava, slika našega maršala in voditelja tovariša Tita in slika voditelja vseh zatiranih narodov tovariša Stalina. Po stenah so se brali napisi Živel tovariš Tito, naj živi tovariš Stalin, živi NOVJ, živele nepremagljiva Rdeča Armada, živele naša nova vlada, živele APŽ, SPŽŽ itd.

OTVORITEV ZBOROVANJA.

Ob 10 uri se je pričelo zborovanje. Pašiborci so razvili zastavo in po dvorani je zadonelo mogočno in slovesno: "Naprej, zastava slave..". Nad 20 let je ta pesem snula v srcih primorske žene, nad 20 let ni smela glasno preko ustnic. Dne 2. februarja se je razlila po dvorani. Njeni zvoki so božali in izvabljali solze sreče in zmagoslavja.

Tovarišica Nataša, članica Pokrajinskega odbora SPŽZ za Primorsko je otvorila prvo pokrajinsko konferenco slovenskih žena in deklet na Primorskem in poudarila ta edinstveni trenotek, ker še nikdar do tedaj se niso zbrale slovenske primorske žene, da bi razpravljale o svoji in svojih otrok usodi in o usodi vsega naroda.

Pozdravila je vse navzoče, v prvi vrsti tovarišico Angelo, predsednico Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo, in tovarišico Heleno, članico Glavnega odbora SPŽZ za Slovenijo. Po dvorani je zadonel vzklík: "Živel Glavni odbor!" Nato je pozdravila tovariša Vilfana, podpredsednika Narodno-osvobodilnega odbora (Pokrajinskega odbora ON za Primorsko Slovenijo) in člana Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko. Sledilo je viharo vzklíkanje Pokrajinskemu NOO, PK-ju, in tovarišu Vilfanu. Pozdravila je tovariša Damjana, sekretarja poverjenišтва P K ZKM za Primorsko. V dvorani se je dvignilo vzklíkanje: "Živela borbena primorska mladina".

Nato je tovarišica podala besedo tovarišici Angeli, ki je v imenu Glavnega odbora SPŽZ najprisrčneje pozdravila zborovalke in jim

Želela obilo uspeha pri njihovem delu. Prinesla je borbene pozdrave žena z onstran bivše državne meje primorskim ženam. Rekla je: "Žene okraj starih meja vemo, da ste bile ve tiste, ki ste ohranile slovenski jezik. S svojo borbo ste preprečile vse naklepe italijanskih fašistov, da bi iztrebili slovenstvo v tej naši prelepi deželi. Vem, da boste znale tudi v bodoče čuvati enotnost slovenskega naroda in enotnost narodov Jugoslavije, kot je naročil tovariš Tito (burni vzkliki: "Živel tov. Tito!") On je postavil temelj za novo Jugoslavijo. Vzkliki: "Živela nova Jugoslavija!" Vaša božična akcija, s katero ste pripravile 20.000 paketov našim borcem zgovorno priča o veliki ljubezni, ki jo gojite do naše vojske.

Zahvaljujem se vsem primorskim ženam za vso pomoč, ki so jo nudile našim internirancem, ko so se vsi onemogli vračali iz Genarsa ter drugih taborišč.

V imenu Centralnega odbora AFŽ vam prinašam pozdrave tovarišic iz Hrvatske, Bosne, Črne gore in Makedonije. Vzkliki: "Živele naše sestree z juga!" Tovariš Tito je dejal, da je ponosen na delo, ki ga vrše naše žene. Mo žene moramo biti desna roka naši vojski in naši narodni oblasti. Mo matere, ki smo s težavo rešile svoje otroke bomo podpirale našo vojsko, ki jo jamstvo za srečnejšo bodočnost naših otrok.

Tovarišica Nataša se je toplo zahvalila za njene iskrene besede in podala besedo tovarišu Vilfanu.

POZDRAVNI GOVOR TOVARIŠA VILFANA.

Tovariš Vilfan je prinesel borbene pozdrave Pokrajinskega narodno-osvobodilnega odbora in Pokrajinskega komiteta KPS za Primorsko, Slovenski Protifašistični Župni Zvezi in čestitke k njenemu delu, z željo, da bi dosegla v bodoče še večje uspehe. Rekel je, da če ne bi bilo sodelovanja žena in deklet, ne bi bili tam kjer smo, ne bi bili na pragu svobode.

Ve žene in dekleta ste se izkazale povsod. Polno je tistega drobnega dela, ki ste ga ve izvršile. Spominjam se samo vaše božične akcije in mislim, da pravilno tolmačim misli naše vojske, če vam izrečem v njenem imenu še enkrat zahvalo. (Vzkliki: "Živela naša hrabra vojska! Živeli naši partizani!") Ve ste steber političnega dela. Če pridem na zborovanje in vidim na njem večino žena in deklet, vem, da bo zborovanje dobro uspelo. Žene niso nikdar kronele s poti borbe, ki jo je začrtal Izvršni odbor. Burni vzkliki: ("Živel Izvršni odbor!") Matere ve ste dale kar imate najdražjega. Dale ste svoje sinove v partizane. Marsikateri izmed njih je žrtvoval svoje življenje za svobodo naše domovine. Gonili so vas po ješah, mučili so vas. Tudi marsikatera - od vas nas je za vedno zapustila. Spominjam se tistih deklet, ki so prišle uka željne v politično šolo, pa se je našel nekdo, ki je pripeljal zločinske morilce (vzkliki: "Smrt izdajalcem!")

Eno moramo priseči: Za tiste, ki podpirajo okupatorja in njegove bande, ki so krivi smrti naših najboljših, za tiste nič drugega kakor

smrti!

Vem, da ste se odločile, da boste vzdržale v tej borbi do konca. A vendar si želite, da bi bilo kmalu konec in se sprašujete kako je na fronti. Tam na vzhodu zmaga Rdeča Armada pod vodstvom tovariša Stalina (viharно vzklika nje Rdeči Armadi in tovarišu Stalinu) bliža se Estoniji in Balkanu in s tem tudi nam. Dne 23. februarja bo praznovala svojo 26.letnico. Če bi je ne bilo, bi tudi mi še dolgo čakali na svobodo. Njej se imamo zahvaliti, da se ji bližamo. Naj ne bo vrha, kjer bi ta dan ne goreli kresovi, naj ne bo kraja, kjer bi ne bili napisani hvala in hvaležnosti, kjer ne bi proslavljali tega dne na dostojen način (vzkliki: "Bomo").

Ve poznate podrobno sklepe AVNOJ-a, ki je dokončno potrdil, da bo ta naša sveta zemlja pripadla samo in edino Jugoslaviji. Če bi še kdaj kak tujec hotel preko naših meja, bodo stali za mejo vsi Slovenci in vsi Slovani, tja do Vladivostoka. AVNOJ je postavil novo vlado, kateri na čelu je tovariš Tito, ki že tretje leto vodi borbo proti okupatorju. In prav mi Slovenci smo predlagali, da se podeli tovarišu Titu naslov maršala (burno vzklikanje: "Živel maršal Tito!") Begunska vlada je organizirala bratovsko vojsko, ki pomaga okupatorju. V našo novo Jugoslavijo ti ljudje nimajo dostopa. In to vlado je organiziral kralj Peter (vzkliki: "Dol z njimi!")

Prinajam s predlogi in nasveti za nadaljno delo. Treba je, da prevzamete našo lastno odgovornost v našem javnem življenju. Tako malo tovarišic je v terenskih odborih. Morale biti

v gospodarskih komisijah, roditeljskih svetih in v vsej javni upravi. Zavedati se morate, da ste enakopravne v borbi. Če boste v njej sodelavale, bomo z lahkoto premagali težave, ki nas ločijo od končnega cilja. Sedaj boste pretresale svoje delo in naredile načrt za bodočnost. Ve slovenske matere in žene ste vir življenja slovenskega naroda. Ko gradimo Slovenci svoj narodni dom, stopa v opredelje slovenska žena, ki postaja enakopravna svojemu moškemu tovarišu. Odpira se ji pot svobode. Strli bomo fašizem, ki je nas primorske Slovence tlačil 25 let in s tem bomo strli tudi tistega, ki je izrabljal ženo in jo najbolj zapostavljal. Naj živi slovenska žena, najzvestejša pobornica nove Jugoslavije. Naj živi močna, trdna Jugoslavija! (Burna in dolgotrajna vzklikanje in ploskanje.)

Tople in borbene so bile besede tov. Vilfana. Prišle so iz srca in segle naravnost v srce.

Tovarišica Nataša se mu je zahvalila za nje in podala besedo tov. Damjanu, ki je najprej pozdravil i imenu mladine zborovanje žena in deklet. V svojem govoru je povelil primorsko mater, katera je rešila otrokom slovenski jezik, katera je vzgojila mladino, da z lahkoto prenaša žrtve, ki jih terja danes naša narodno-osvobodilna borba. Propadla je danes vsa tista trhla fašistična stavba, ki je zastrupljala našo mladino in propadlo bo vse, kar nima v narodu korenin. Čim večje bo naše sodelovanje v borbi, tem bližje bo svoboda. Zato na delo za pomoč naši vojski!

Ko je tovariš Damjan končal svoj govor se mu je tovarišica Nataša zahvalila in podala na sejo tovarišici Katji, katera je dala podrobno poročilo o sedanjem delu.

Podala je razvoj ženskega gibanja v bivši Jugoslaviji, in razvoj in organizacijo SPŽŽ v Sloveniji. Konkretno za Primorsko pa je navedla njene uspehe in izrekla izrecno pohvalo tovarišicam iz Brkin, Krasa in Pivke. Na cenovi že doseženih uspehov je pozvala vse borbene Primorke na še večjo delavnost in pomoč naši narodni oblasti in naši vojski.

Njenemu poročilu so sledili viharji vzkliki naši partizanski vojski, Protifašistični ženski zvezi, Kati Pejnovič, predsednici AFŽ, in prvemu kongresu SPŽŽ za Primorsko.

Stem je bil dopoldanski program končan.

Popoldne se je zborovanje nadaljevalo. Politični referat je podala tovarišica Angela, predsednica Glavnega odbora SPŽŽ za Slovenijo.

REFERAT GCV. ANGELE.

"Tovarišice primorske Slovenke! Prvič v zgodovini boste danes izrazile svoje narodno prepričanje in obsodilo vse, kar je krivo vašemu 25 letnemu trpljenju. Danes smo vse Slovenke prvič v zgodovini slovenskega naroda ona kopravne. Prvim partizanskim edinicam, ki so organizirale prve partizane na Primorskem, se moramo zahvaliti, da se je podrla meja, ki nas je ločila 25 let, in da lahko zborujemo.

Žene onstran meje smo vedno razumele vašo bol, vaše trpljenje, v katero vas je pahnili

fašizem, ki vam je jemal sinove za svoje osvaja-
jalne boje v Abesiniji in Španiji in končno za
rusko fronto. Ve ste pričakovale rešitve od
stare Jugoslavije. Me pa smo vedele, da vas o-
na ne more rešiti, ker njena vojska ni bila
ljudska, temveč vojska petokolonskih generalov
kot je Rupnik. Njeni voditelji so hujskali
narode drugega proti drugemu in ko je prišla
vojna vihra, so njene narode prodali.

Očrtala nam je vso gnilobo razmer, ki je bi-
la v Jugoslaviji, in borbo Komunistične parti-
je proti fašizmu, ki si je vtrl pot v Jugosla-
vijo. Prišlo je do napada hitlerjevske Nem-
čije na Jugoslavijo. Radi izdaje generalov in
politikov je Jugoslavija v nekaj dneh propadla.
Okupacija, ki je sledila, nam je prinesla trp-
ljenje, prinesla nam je pa tudi narodno osvobo-
dilno borbo. V tistih težkih časih je Komunisti-
čna partija Slovenije dala pobudo za ustanova-
tev Osvobodilne fronte. V osvobodilnem boju so
deluje tudi v polni meri žene. Žena se bori
kot borka, bolničarka in politična delavka ob
rami svojega moškega tovariša in postaja z
njim enakopravna.

Leta 1941. sta bili pred nami dve poti: pot
časti in pot hlapčevstva. Če bi sprejeli drugo,
bi naši sinovi krvaveli na ruskem bojišču za
tuje interese. Slovenske žene so to razumele
do dna. Z vsemi močmi so podprle partizanstvo
v katerem je naša rešitev. Tov. Angela je ori-
sala nastanek partizanskih edinic, ki so zra-
sle v mogočno narodno osvobodilno vojsko. Po-
kazala je klaverno ponašanje Hitlerjevih pomoč-
nikov: bele in plave garde, ki so krivi, da je

na tisoče naših domov požganih, da je na tisoče naših ljudi trpelo in še trpi v taboriščih. Jamstvo, da vse trpljenje in vsa prelita kri ne bo zamanj, so sklopi AVNOJ-a lani novembra meseca. Tov. Angela nam je podala kratko a jasno sliko o pomenu naše nove jugoslovanske vlade pod vodstvom tovariša Tita, ki bo znala očuvati vse pridobitve triletno narodno-osvobodilne borbe narodov Jugoslavije.

Tov. Angela je končala svoj referat z izrazi občudovanja za slavne zmago Rdeče Armade in za požrtvovalno delo naših ruskih sestr. "Slovenske žene bomo sledile vzgledu ruskih žena. Delale bomo za našo vojsko, živele bomo le za našo osvobojenje."

Njen govor so neprestano prekinjali vzkliki in ploskanje tovarišic. Vzklikale so naši vojski, AVNOJ-u, tovarišu Titu, Komunistični partiji Slovenije, Centralnemu komitetu KPS in njegovemu sekretarju tov. Luki; z nepopisnim navdušenjem pa so prekinjale govornico, ko je govorila o borbah in zmagah Rdeče Armade z vzkliki tovarišu Stalinu, Sovjetski Rusiji, Rdeči armadi in ruskim sestram. Pogovoru je sledilo viharo ploskanje, vedno novi in novi vzkliki so se trgali iz prs zborovalk. Zdelo se je, da jim ne bo konca.

Ko se je dvorana počasi pomirila, je tov. Nataša otvorila debato.

K debati se je oglasilo 28 tovarišic. Ni pa bila to navadna debata, kot je običajna pri takih zborovanjih. Bile so navdušene in pre-tresljive izpovedi tovarišic o trpljenju in o borbi vsega naroda. Govorilo je njihovo srce

do kraja predano naši narodno-osvobodilni borbi. Te izpovedi so priklicale vsem navzočim solze v oči. (Prizore iz debate bomo objavili v prihodnji Stevilki. Opomba uredništva.)

Na koncu debate je vsa dvorana enoglasno obsodila podle domobranske izdajalce, Hitlerjeve biriče in valpte, ki pomagajo hitlerjanskim barbarom uničevati slovenski narod. Obsodile so izdajalsko begunsko vlado v Kairu, ki je iz tuje organizirala bratomorno klanje in se vdirjala Hitlerju. Obsodile so izdajalskega kralja, ki je središče, okoli katerega se zbira vsa protiljudska klika, ki upa, da se bo s pomočjo kogarkoli zopet vrnila v Jugoslavijo in ponovno sedla jugoslovanskim narodom na vrat. Zahtevale so, da naj zapadni zavezniki obsodijo begunsko vlado in prekinejo z njo vse stike. Obsodile so pa tudi vse tiste, ki stojijo v današnjem narodno osvobodilnem boju ob strani in čakajo, da jih bodo drugi rešili. Tovarišice so poudarjale, da si bomo le z borbo priborili svoje mesto v bodočem svetu, ne pa z brezplodnim govoričenjem, kot delajo ti takozvani "sredinci". Enoglasno je zagrmelo po dvorani: "Vsi v partizane! Borba je naša edina pot." Delegatke so soglasno sklenile, da bodo žene prevzele v zaledju na svoja ramena vse delo, upravno in politično. Vsi moški morajo v partizane, da bo čimprej zavihrala v naši svobodni domovini slovenska zastava s peterokrako rdečo zvezdo.

REFERAT TOV. HELENE.

Referatu tov. Angele je sledil organizacijski referat tov. Helene, članice Glavnega odbora SPŽZ. V njem nam je podrobno očrtala kako je nastala na pobudo Osvobodilne fronte SPŽZ, v kateri je tudi slovenska žena in mati lahko borka za svobodo slovenskega naroda, ne da bi zgrabila za puško in se ločila od svojega doma in otrok. Na kratko je orisala organiziranje SPŽZ na Primorskem in organizacijo APŽZ in AFŽ, v kateri so povezane tovarišice iz vse Jugoslavije. Izčrpno je govorila o vseh nalogah, ki jih izvršuje in ki jih ima SPŽZ. Osnova vsega ki smo ga vršile in ki še stoji pred nami, pa je zgraditev novega človeka, poštenega, resničljubnega in svobodnega, ki ga moramo oblikovati kot vzgojiteljica slovenska žena, ustvariteljica novega človeka. Končala je svoj referat z vzklikom: "Naj živi slovenska žena, ustvariteljica novega človeka, ustvariteljica tovarišstva svobodnih, veselih in delavnih ljudi.

Tudi po tem referatu se je razvila živahna debata.

Po zaključeni debati je tov. Orana prečitala pozdravne brzojavke AVNOJ-u in Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, Tovarišu Titu, Izvršnemu odboru OF, Centralnemu komitetu KPS in Centralnemu odboru AFŽ ter pozdrave Pokrajinskemu odboru OF za Primorsko Slovenijo, Pokrajinskemu komitetu KPS za Primorsko Slovenijo in Glavnemu odboru ZKM. Vsi ti pozdravi so bili z navdušenjem sprejeti.

Sledila je volitev. Izvoljen je bil ves dosedanji iniciativni odbor. Vanj je bila sprejeta ena nova članica. Za častno članico Pokrajinskega odbora SPŽZ pa je bila izvoljena na splošno željo mati Junakinja.

Zborovanje se je zaključilo z vzklikanjem tovarišu Titu in s pesmijo: "Naprej zastava Slave".

Zvečer je bil prirejen lep kulturni večer. (O tem bomo poročale v prihodnji številki. Opomba uredništva.)

Mara.

POZDRAVNE DRZDAVKE POSLANE SPRVE POKRAJINSKE KONFERENCE SPŽZ ZA PRIMORSKO

AVNOJ-U IN NACIONALNEMU KOMITETU

OSVOBODITVE JUGOSLAVIJE.

Primorske žene zbrane na svoji prvi širši Pokrajinski konferenci pošiljamo borbene in plameteče pozdrave AVNOJ-u in naši prvi pravi ljudski vladi Nacionalnemu komitetu osvoboditve Jugoslavije, zavedajoč se velikega dne drugega zasedanja AVNOJ-a in njegovih odlokov, med njimi, odlok o priključitvi Primorske k novi Jugoslaviji.

Primorske žene so na svoji prvi konferenci obsodile begunsko londonsko vladu s kraljem Petrom na čelu radi njenega izdajalskega delovanja, ker pomaga Nemcem pobijati naše partizane.

na in poškodovati naše domove.

Primorske žene zahtevamo od zapadnih zaveznikov, da takoj prekinajo vse stike z izdajalsko begunsko londonsko vlado in priznajo Nacionalni komitet osvoboditve Jugoslavije kot edino zakonito pravo ljudsko vlado.

Protifašistke, zbrane na prvi
Pokrajinski konferenci za Primorsko.

PRVEMU MARŠALU JUGOSLAVIJE TOVARIŠU TITO V U .

Zastopnice vseh borbениh žena Primorske, Slovenske Benečije in Istre pošiljajo s svoje prve Pokrajinske konference svoje borbene plemteče pozdrave Vam genijalnemu vojskovođji in Vrhovnemu komandantu Narodno-osvobodilne vojske Jugoslavije, ki nas je s svojo krvjo rešila 25 letnega suženjstva. Zavedamo se, da je naša s slavo ovenčana vojska pod Vašim vodstvom jamstvo za našo svobodo in srečnejšo bodočnost v novi demokratični svobodni Jugoslaviji.

Protifašistke, zbrane na prvi
Pokrajinski konferenci za Primorsko.

IZVRŠNEMU ODBORU OSVOBODILNE FRONTE
SLOVENSKEGA NARODA.

s svoje prve Pokrajinske konference vam pošiljamo kot zakonitemu zastopniku slovenskega naroda, protifašistke s Primorskega svoje borbene pozdrave in vam izrekamo globoko hvala.

ležnost in priznanje za modro vodstvo slovenskega narodno-osvobodilnega gibanja iz katerega je zrasla Narodno-osvobodilna vojska Slovenije, ki je osvobodila našo Primorsko iz 25 letnega suženjskega italjanskega barbarskega fašizma.

Protifašistke, zbrane na prvi
Pokrajinski konferenci za Primorsko.

CENTRALNEMU KOMITETU

KOMUNISTIČNE PARTIJE SLOVENIJE.

S prve Pokrajinske konference pošiljamo primorske žene protifašistke Komunistične Partiji Slovenije svoje borbene in hvaležne pozdrave. Zavedamo se, da Primorska ne bi bila osvobojena brez osvobodilnega gibanja slovenskega naroda, katerega ne bi bilo brez KPS. Še posebej pa pozdravljamo Komunistično Partijo kot prvoboriteljico za enakopravnost žene in kot poroka, ki bo vedno na vsakem koraku ščitila pravice žena.

Protifašistke, zbrane na prvi
Pokrajinski konferenci za Primorsko.

CENTRALNEMU ODBORU APŽ ZA JUGOSLAVIJO.

Primorske žene in dekleta zbrane na prvi Pokrajinski konferenci SPŽ, vam pošiljamo borbene sestrške pozdrave. Zavedajoč se svojih dolžnosti v narodno-osvobodilni borbi bomo z vsemi silami podprle junaško borbo in napore žena vse Jugoslavije za zgraditev boljše sreč-

nejše skupne domovine, v kateri bodo tudi žene dobile vse pravice.

Protifašistke, zbrane na prvi
Pokrajinski konferenci za Primorsko.

8. MAREC PRAZNIK VSEH BORBENIH ŽEN

Pred 30 leti je predstavljal 8. marec praznik borbe delovnih žena vsega sveta. Od takrat naprej so delovne žene na ta dan demonstrirale po ulicah velikih mest in dajale luč ka svojemu sovraštvu do vseh onih, ki so vzdrževali žene v suženjstvu, ki so izkoriščali človeka po človeku. Večkrat so bile te demonstracije razbite s policijskimi pendreki in bajoneti žandarjev. Toda borbe žena niso mogle zadušiti, ker jo je vodil delavski razred s svojo revolucionarno Partijo na čelu, ki v borbi nikdar ne klone. tako je proslava 8. marca začela kot borba za žensko enakopravnost.

8. MAREC PRAZNIK BORBENIH ŽEN, PRAZNOVAN

V ZNAMENJU BORBE PROTI KRIVIČNI VOJNI.

V prvi svetovni, imperialistični vojni, ki je gnala družinske očete v vojne klavnice so ostale žene in matere s svojimi otroki doma s skrbjo, kako preživeti družino. Treba je bilo rešiti svet tega neplodnega klanja, te krivične vojne. Delavski razred je prevzel nase to nalogo. Ruske delavke so prve odgovorile

rile na poziv Lenina, ki se je glasil: "Mirni in delavni prenehajte s tem medsebojnim klanjem, ki je v korist osvajalcev!" Žene in matere mnogih zatiranih narodov so se odzvale temu pozivu. Najglasneje in najodločnejše je dvignila svoj protest proti krivični vojni Roza Luxemburg, znana bojovnica za ženske pravice. Tedaj so si delovne žene izbrale 8. marec za mednarodni ženski dan. Ta dan so izbrale zato, ker se je na ta dan vršila prva demonstracija, s katero so ameriške žene zahtevale enakopravnost.

V letih 1914-1917 je bilo največje zlo imperialistična vojna, največji sovražnik žena in mater so bili netilci te vojne. In zato se je 8. marec v vseh teh letih proslavljajal v znamenju ostre borbe proti vojni. Na ta dan so žene manifestirale svojo borbo: "Konec krivični vojni!" Na čelu te borbe je bila ruska Partija boljševikov.

Najlepša proslava 8. marca je bila ona, ki je za ruske žene pomenila konec vojne. To je bilo leta 1917, ko so ruske žene šle na ulice in manifestirale svoje zahteve: "Mir in kruh!" Takrat so ruski vojaki skupno z delavci obrnili orožje proti zasovraženim carskim oficirjem. Stavkujoči so si podali roke z ženami in vojniki, osvojili so Petrovgrad. Tako so ruske žene proslavile svoj zadnji 8. marec v suženjstvu. Takrat so dosegle enakopravnost in svobodo, bla gostanje in mir. Od tedaj je ženski dan za sovjetske žene praznik-svobode in proslavljale so ga kot takega vse do te vojne. V letih borbe proti fašizmu pa ga slavijo v znamenju

borbe proti smrtnemu sovražniku, nemškemu fašizmu. V sovjetski domovini so spoznale, kaj se pravi biti srečna žena in mati in zato srečo se borijo kot levinje. Njihova ljubezen do Rdeče Armade je neizmerna, njihova pomoč Rdeči Armadi je nad vse izdatna.

----- 0 -----

V stari Jugoslaviji mnoge nismo vedele za 8. marec. Nismo vedele, kaj nam grozi v fašizmu, dokler nam ni Komunistična Partija pokazala vso nevarnost, ki grozi ženi in materi in vsemu narodu od tega zla. KP nam je odprla oči: "Ne delajte si utvar. Laž je, da vam fašizem nudi mir in dom, in družinsko srečo.

In res, kar je KP v svoji previdnosti preokovala, se je zgodilo. Razgalil se je fašizem v svoji okrutni, ostudni goloti. Matere in žene smo doživle najhujše, kar nas more doleteti: požigajo nam domove, morijo nam otroke, ubijajo može, posiljujejo hčere, streljajo sinove.

Letošnji 8. marec je že tretji, da ga praznujemo v znamenju borbe proti fašističnemu okupatorju, za osvoboditev našega naroda in vseh narodov Jugoslavije. Kajti mednarodni ženski dan praznujemo vedno v smislu mobilizacije vseh ženskih sil za dosego tistih ciljev, za katere se žene takrat borijo. Pred 30 leti so se borile za enakopravnost. V letih svetovne vojne so se borile proti krivični vojni, po končani svetovni vojni spet za ženske pravice, sedaj se borimo za znago narodno-osvobodilnega gibanja, za mir, toda ne za mir za vsako ceno,

temveč za zmagoviti, zmagoviti mir, ki ga ne bomo dosegli drugače, kot z najostrejšo borbo.

In zato bomo letošnji mednarodni ženski dan praznovali v znamenju velike ljubezni do naše vojske. Dale bomo naši vojski več, kot smo dale dosedaj, da bo še bolj zmagovito bila po sovražniku in ga končno izgnala z naše svete zemlje. Praznovali bomo 8. marec skupno z ženami vse Jugoslavije, ker smo vse ena sama enotna protifašistična zveza žena. Naša vojska se pod modrim vodstvom maršala Tita bori za svobodo vseh narodov Jugoslavije in me bomo pomagale, da se njihova enotnost še bolj poglobi.

(Iz okrožnice Glavnega odbora.)

PRIMORSKA MATI

Na prvi pokrajinski konferenci SPZ sem se srečala z materjo, ki je pravijo radi njenega junaškega ponašanja pred nemškimi okupatorji, Junakinja.

Sedela je v prvi vrsti, še opazila je nisem, dokler ni vstala s svojega sedeža. Bila je visoka, krepka in lepa žena, oblečena v preprosto črno obleko. Glavo so ji pokrivali le črni lasje, med katerimi še nisi opazil sivih pramenov. Vsa njena pojava je bila v skladu z njo samo. Vse oči so se obrnile k njej in jo napeto gledale. Počasi kakor da bi zbirala svoje misli je spregovorila. Njena beseda je bila jasna in krepka, osvojila je takoj vse poslušalce, pritegnila vsa srca. Prej glasna davorana je hipoma onemela in prisluhnila besedam

matere Junakinja.

Takle je govorila junaška mati:

"Tudi jaz sem mati treh partizanov. Dva sta mi že padla in ni mi žal, da sem vzgojila take sinove. Naj ne bo matere, ki bi ji bilo žal če bi njen sin ali brat padel v boju za svobodo, naj ne bo matere, ki bi dala svoje sinove be-logardistom. Fašistom ste dajale svoje sinove. Kadar je fašizem klical, ni nihče rekel: Mi ne gremo! Sedaj ko kliče naš narod se nekatere matere izgovarjate na bolne sinove in ne mislite na sramoto, ki vas bo oblila tisti čas, ko bomo zadihali svobodo. Izgovarjate se, da vam bodo požgali hišo, če bo šel sin v partizane. Kaj za to, če jo požgo, saj bomo po vojski zgradili novo, lepšo in večjo. Sedaj se pripravljamo na nekaj velikega in za to veliko moramo žrtvovati vse."

Njeni stavki so presunili navzoče. V globoki ganjenosti je zapela dvorana: "Kot žrtve ste padli". Tudi mati junakinja je pela in bila je visoko vzravnana. Njena pest je bila krčevito stisnjena in je klicala po maščevanju. Njen glas je bil mehak in čist. V očeh sta ji blesteli dve svetli solzi. Vedela sem, da je v tistih trčotkih videla v duhu svoja dva fanta, krasna mladeniča, katera je žrtvovala za našo sveto borbo.

V odmoru sem stopila k njej. Rada bi se bila še kaj pogovorila z njo, izvedela še kaj iz njenega življenja.

"Tako sem vesela, da sem te spoznala, tovarišica. Tvojega sina sem spoznala že pred meseci, krasen fant je."

"Ali ti mojega sina poznaš? mi je rekla

in je postala takoj bolj zaupna do nene.

Pogovorili sta se tako, kakor bi bili znan-ki že dolgo vrsto let. Grozne dneve je pre-stala mati Jundkinja v zadnjih mesecih te naše borbe. Nikdar se ji ne bodo izbrisali iz spo-mina, ker se izbrisati ne dajo. Še zamamiš jih komaj.

Po razsulu Italije se je odločil tretji sin, da gre v partizane. Velik, stasit mlade-niš je bil, življenja in upanja poln. Priserčno sta se poslovila z materjo tisti večer in nista niti od daleč slutila, da se poslavljata poslednjič. Ni slutila, da bo za vedno izgu-bila svojega otroka, ko je odhajal čez doma-či prag in stopil na trdo cest. Izdajalčeva stopinja mu je sledila prav do podrtije, kjer je prenočil. Proti jutru so prišli Nemci in so ga ubili. Zdrav je zapuščal prejšnji dan domačo vas, mrtov se je drugi dan vračal va-njo. Nemci so ga pripeljali na lojterskem vo-zu vsega razmesarjenega in krvavega. Sklicali so skupaj vso vas, hoteli so vedeti, čigav je. Zatajiti je morala svojega otroka, čeprav se ji je srce trgalo od bolečine. Niti ene solza ni smela preko njenega lica. Nemški psi so la-jali vanjo, da je psica in ne mati, ker ne joče za svojim otrokom. Ona pa je morala tajiti, taji-ti do skrajnosti. Šele, ko so ji pokazali njego-vo legitimacijo s sliko, ni mogla tajiti več. Na mesto, da bi spremljala svojega mrtvega otroka na njegovi poslednji poti, je morala v zapor.

Dva sinova je žrtvovala za svobodo naše Primorske, za vsakega posebej je trpela, a trp-ljenje je ni strlo, le ojeklenilo jo je. Gleda-

la sem jo pozneje, kako je spremljala z največjo pozornostjo potek konference in zdelo se mi je, da živita njena dva mrtva sinova v njenem delu.

OBJAVA

Razpisujemo plemenito tekmo okrožij, rajonov in vasi v nabiralnem mesecu od 8.II.-8.III. V tem mesecu bomo prudno zbirale vse potrebno za naše ranjene borce. Točnejša navodila so dobili okrožni odbori SPŽZ. Prihodnjič bomo objavile imena okrožij, rajonov in vasi, ter imena tovarišic, ki se bodo izkazale najboljše pri tem delu.

Pridno na delo, naše geslo v tem času mora biti: "Vse za naše ranjene borce!"

Smrt fašizmu. - svobodo narodu!

Pokrajinski odbor SPŽZ za Primorsko.

OKROŽJA TEKMUJEJO

Kraško okrožje je nabralo v mesecu januarju preko 50.000 lir prostovoljnih prispevkov, 56 kg masti in 23 l olja.

V Trstu je postavljen okrožni odbor in tovarišice so se z vso požrtvovalnostjo vrgle na organizacijsko delo.

Okrožje Brkini. Tu so prirejale masovne mitinge po vaseh v zvezi s kampanjo za VNOJ.

Tovarišice iz Tolminskega okrožja so organizirale delovne čete, ki pridno delujejo.

Iivško okrožje se je v zadnjem mesecu zelo dvignilo in ga danes štejemo v vrsto najboljših okrožij.

Ajdovsko okrožje je nabralo v mesecu januarju 51.890 lir prostovoljnih prispevkov in posejila.

Vsi do danes doseženi uspehi nam morajo biti le v spodbudo in nam dajati še več volje stopnjevati našo delavnost in borbenost.

Pokrajinski odbor SPZ za Primorsko .

TEHNIKA: "S N E Z N I K"

Cena 2 liri.

Tovarnišče in Fabrike, ki so v
oblasti delovne sile, ki prične delovati.
Izkušnje kažejo, da je v zadnjem mesecu
delavci in ga včasih delamo v vrsto najbolj
zelo okoli.
Ajdovski okoli je najbolj v mesecu januar
maja 21. 1920 in predstavljajo priložnost in po
možnosti.
Vsi do časa delavci naj bodo
deli in v zgodnjih in nam dajati še več
zgodovinskih delavcev in delavcev.
Pozor! Delovni odbor 21. 1920 na Priloge.

UNIVERSITETA LJUBLJANA

Priloge, ki so v
oblasti delovne sile, ki prične delovati.
Izkušnje kažejo, da je v zadnjem mesecu
delavci in ga včasih delamo v vrsto najbolj
zelo okoli.
Ajdovski okoli je najbolj v mesecu januar
maja 21. 1920 in predstavljajo priložnost in po
možnosti.
Vsi do časa delavci naj bodo
deli in v zgodnjih in nam dajati še več
zgodovinskih delavcev in delavcev.
Pozor! Delovni odbor 21. 1920 na Priloge.

